

KONSERVATISM OCH FRAMSTEGSPOLITIK

Det är anledning att uppmärksamma den nye högerledaren Yngve Holmbergs uttalande vid riksstämman att politikerna i vårt land har förlorat den naturliga kontakten med de vanliga människorna och inte riktigt uppfattar deras önsningar och behov. Högerpartiets motståndare har sagt att uttalandet får stå för högerpartiets räkning. Men förvisso har Yngve Holmberg rätt — och förvisso gäller hans anklagelse alla de politiska partierna i vårt land. Vad är t. ex. socialdemokraternas stora aktion "rådslag -65" annat än ett desperat försök att få veta vad människorna tänker och tycker — för att socialdemokraterna åter skall nå fram till väljaropinionen?

Den politikernas självkritik det här är fråga om förekommer inte bara i Sverige. På många håll i västerlandets demokratiska stater börjar politikerna med allt större oro fråga: vad är det för fel på oss, varför når vi inte fram till människorna, varför avtar den spontana politiska aktiviteten bland medborgarna, den aktivitet utan vilken demokratien inte kan fungera?

Ett så allmänt fenomen bör rim-

ligen ha djupgående orsaker. En del av förklaringen är förmodligen att politikerna överraskats av de i ordets egentliga mening revolutionerande konsekvenserna av övergången från fattigsamhället till välståndssamhället. Det är värt att beakta att ännu för 30 år sedan fanns det i vårt land stora skaror människor, för vilka kampen för den dagliga försörjningen var hård och bitter. I dagens svenska samhälle, liksom i flertalet andra högindustrialiserade västerländska demokratier, har praktiskt taget alla människor en tryggad försörjning åtminstone med livets nödtorft. För att förstå vad detta innebär må man betänka att detta är en ny situation i mänsklighetens historia, som skapar en helt ny politisk problematik.

Västerlandets religiösa, moraliska och politiska idéer, dess rättssystem, dess tekniska, ekonomiska och administrativa institutioner har ju växt fram i och formats av det gamla fattigsamhällets förhållanden. Deras gemensamma och yttersta politiska syfte var att förmå människorna att leva och arbeta tillsammans någorlunda i frid och ordning — trots det fruktans-

värda faktum att det stora flertalet människor måste leva i svår fattigdom, ofta nära svältgränsen.

I fattigsamhället sysslade politiken och politikerna i realiteten framför allt med de ekonomiska fördelningsproblemen — även om den politiska argumentationen ofta gavs en idealistisk täckning.

I det nya välståndssamhället är de ekonomiska fördelningsfrågorna visserligen viktiga nog — men de kommer inte att få samma avgörande betydelse i politiken. Människornas stora problem är inte längre hur de skall få äta sig mätta. De ställer mycket större krav än så på politikerna: de kräver lösningar på de nya sociala rättvisefrågor och det otal nya sociala miljöfrågor som välståndssamhället har fört med sig — frågor, som politikerna ofta står lika handfallna inför som väljarna känner sig förvirrade av en svindlande snabb samhällsomdaning.

Inför dessa människornas krav finns det från politikernas sida anledning att spörja: kan någon av de i dagens samhälle åberopade politiska ideologierna ge vägledning. De har ju alla tillkommit i fattigsamhällets förhållanden — har de då något att säga om välståndssamhällets nya problem.

Här är det rättvist att varje politisk rörelse får svara för sig själv. Från konservativ sida kan man försöka svara på följande sätt.

Det kan vara berättigat och meningsfullt att tala om en konserva-

tiv ideologi och att kalla högerpartiets anhängare för konservativa.

Men man får tänka igenom vad man då menar. Man kan inte längre mena att de konservativas främsta uppgift är att bevara kontinuiteten i samhällsutvecklingen. Ty vi upplever i vår tid vad som förmodligen är den hittills mest djupgående brytning i kontinuiteten, som människor har upplevt i detta land sedan den kristna missionen började föra oss från barbari till civilisation. I Sverige har vi därtill länge haft en socialistisk regim. Och socialistiska institutioner — t. ex. inom bostadspolitiken — är det ju inte meningen att bevara eller varsamt reformera. De måste angripas med en radikal reformpolitik.

Man kan inte heller på samma sätt som tidigare hämta vägledning av historiens lärdomar. Vår samhällssituation är unik, problemen är nya och måste mötas med nya tankar och nya metoder. I denna inställning måste ingå en beredskap till djärva och vittgående experiment, så att vi får kännedom om den nya sociala verklighetens sammanhang.

Men vad blir det då kvar av konservatismen? Tydligen kärnan, nämligen de centrala värderingar, som gör att den moderna konservatismen framstår mera som en allmäneuropeisk civilisationsåskådning än som ett antal teorier om människors, samhällets och politikens natur.

I den åskådningen ligger tron på religionen som en makt av avgörande betydelse för samhällets moraliska och kulturella framsteg. Det är ett årtusendes inflytande från det kristna broderskapsidealet som gör att vi idag bekymrar oss om de lidande och förtryckta ute i världen. Detta ideal ligger till grund för vår socialpolitik, där vi vill "taga vara på vår broder" och söker finna vägarna att skapa social rättvisa.

I den åskådningen ligger den höga värderingen av friheten: den politiska och den personliga. Den värderingen är grunden för försvaret å ena sidan för pressens frihet och å den andra för den enskilda äganderätten, uppfattad som en överlägsen princip för samhällets organisation, vilken realiserar genom ägardemokratien.

I den åskådningen ligger också tron på medborgaridén, föreställ-

ningen om ett samhälle byggt på de enskilda medborgarnas lojalitet och aktivitet — med andra ord tron på demokratien. Det är ju därför högerpartiet kräver en författningsreform, som fördjupar demokratien — inte fuskar bort den.

Även i dagens samhälle med dess nya problem borde denna treklang av civilisationsvärderingar kunna utgöra grundvalen för en politisk plattform, dit människor vill söka sig. Sedan gäller det att tänka vidare!

De konservativa krafterna i vårt land har i det nuvarande flytande och förvirrade läget en påtaglig chans att få människorna att lyssna. Förutsättningen är att man med utgångspunkt från grundvärderingarna oförfärat ger sig i kast med dagens och framtidens politiska problematik, så långt man tror sig kunna överblicka den.